

OBSAH

Úvodem 9

I. ČESKOSLOVENSKO V OSVOBOZENÉ EVROPĚ

Jiří Friedl: K postoji Velké Británie k územním sporům mezi Československem a Polskem v roce 1945	13
Jaroslav Hrbek: Politicko-strategické plány Spojenců v roce 1945	20
Slavomír Michálek: Krátky náčrt základných okruhov československo-amerických vzťahov po druhej svetovej vojne (1945–1948).	23
Jan Němeček: Československo na prahu války a míru	31
Věra Olivová: Benešova koncepce druhé světové války	39
Jaromír Pavlíček: „Těšínská otázka“ a její vliv na polsko-československé vztahy v letech 1945–1947	43
Milada Polišenská: Soudruzi a excelence: vliv komunistů na československém velvyslanectví v Moskvě po druhé světové válce	48
Vít Smetana: Sféry vlivu a Československo: obě, nebo spoluarchitekt?	58

II. POLITICKÝ SYSTÉM NOVÉ REPUBLIKY

Michal Barnovský: Politické strany na Slovensku a problém politického katolicizmu v rokoch 1945–1946	69
Eva Broklová: Politický systém v Československu 1945–1948	78
Viera Hlavová: Dr. Vavro Šrobár a začlenenie Slovenska do povojnového Československa	85
Drahomír Jančík – Tomáš Kalina: Národohospodářské elity politických stran na počátku přechodu k plánovanému řízení československé ekonomiky (1945–1946)	92
Norbert Kmeť: K ľudovej demokracii	99
Petr Koura: Představy československého domácího nekomunistického odboje o poválečném uspořádání republiky	106
Josef Lesák: Soutěž politických stran v systému obnovené republiky	111
Pavel Maršálek: Od restituce k revoluci: k právní obnově v poválečném Československu	118
Pavel Minařík: Výstavba čs. armády od května 1945 do prosince 1945 a její podíl na obnově Československa	125
Michal Pehr: Příspěvek k poznání socializující a lidové demokracie v Československu v letech 1945–1948	131
Jiří Pernes: Kontinuita a diskontinuita ve vývoji třetí republiky.	139
Jaroslav Rokoský: Agrárníci – političtí vězni Národní fronty	144
Marek Syrný: Politická situácia na oslobodenom Slovensku do polovice roku 1945	154
Libor Vykoupil: Volby v květnu 1946	168
Milan Znoj: Politický systém třetí republiky a ideová úskalí jeho interpretace	174
Jozef Žatkuliak: Počiatočný vývoj národných výborov na Slovensku (1945–1948)	185

III. POVÁLEČNÉ MIGRACE A NÁRODNOSTNÍ PROBLÉMY

Petr Bednařík: Židé na stránkách českého tisku v roce 1945	197
--	-----

František Čapka: Několik poznámek k otázce nezemědělského osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce	204
Soňa Gabzdilová – Milan Olejník: Rok 1945 – sklamaná, tragédie i nádeje karpatských Němců na Slovensku.	208
Eva Irmanová: Řešení maďarské otázky v Československu po roce 1945 – mezinárodní aspekty	217
Helena Nosková: Migrace, národní stát a národnostní menšiny v poválečném Československu.	225
Lukáš Novotný: Německá menšina a česko-německé vztahy	233
Nina Pavelčíková: Vliv poválečných migrací a urbanizace na možnosti integrace Romů	239
Jiří Petráš: Odsun Němců z Českých Budějovic.	242
Štefan Šutaj: Maďarská menšina v povojnové politice Československa	248
 IV. SPOLEČNOST NA ROZHRANÍ DVOU EPOCH	
Christianne Brenner: Perspektivy roku 1945	257
Pavel Buchtele: Vojenská kancelář prezidenta republiky v letech 1940–1948	263
Jana Burešová: Společenská aktivita českých ženských spolků na Moravě	269
Jan Dobeš: Socialismus v politické teorii a praxi let 1945–1948	276
Jan Foitzik: Češi a „Rusové“: společenské nálady v poválečném Československu z moskevské perspektivy (fragmenty z ruských archivů)	287
Jan Janko: Český národ a cizí věda: k „vyrovávání se“ s německou přírodovědou.	291
Jiří Kabele: Československé rozcestí roku 1945	298
Kateřina Kočová: Mimořádné lidové soudy v prvním retribučním období a odsun osob považovaných za Němce	302
Jan Křen: Rok 1945 – mezník a jaký?	309
Pavel Marek: Živnostníci a obchodníci na prahu svobody	319
Jiřina Masnerová: České vysoké učení technické a československá cesta k socialismu	332
Dana Musilová: Ženské hnutí 1945–1948: naděje a zklamání	339
Pavel Mücke: „Den, na který jsme více než pět let čekali...“ Návraty roku 1945 v paměti vojáků čs. zahraniční armády	345
Marta Ptáčková: Čech – nebo „němec“?	351
Tomáš Staněk: Poválečné „excesy“ 1945 a jejich vyšetřování (závěry výzkumu)	365
Dalibor Státník: Závodní rady – iluze a skutečnost	374
Václav Vondrášek: Aktivity ČSR v londýnské komisi Spojených národů pro válečné zločiny	387
 O autorech.	 395
Anglická resumé.	402

CONTENTS

Introduction	9
I. CZECHOSLOVAKIA IN LIBERATED EUROPE	
Jiří Friedl: The British Attitude to the Czechoslovak-Polish Territorial Disputes in 1945	13
Jaroslav Hrbek: The Political-Strategic Plans of the Allies in 1945	20
Slavomír Michálek: A Brief Outline of the Basic Areas of Czechoslovak-American Relations after the Second World War, 1945–48	23
Jan Němeček: Czechoslovak on the Threshold of War and Peace	31
Věra Olivová: Beneš's Conception of the Second World War	39
Jaromír Pavlíček: The Těšín/Cieszyn Question and Its Influence on Polish-Czechoslovak Relations, 1945–47	43
Milada Polišenská: Comrades and Excellencies: Communist Influence at the Czechoslovak Embassy in Moscow after the Second World War	48
Vít Smetana: Czechoslovakia and the Spheres of Influence: Victim or Co-architect?	58
II. THE POLITICAL SYSTEM OF THE RESTORED REPUBLIC	
Michal Barnovský: Political Parties in Slovakia and the Question of Political Roman Catholicism, 1945–46	69
Eva Broklová: The Czechoslovak Political System, 1945–48	78
Viera Hlavová: Vavro Šrobár and the Inclusion of Slovakia in Post-war Czechoslovakia	85
Drahomír Jančík and Tomáš Kalina: Economic Elites of the Political Parties in Czechoslovakia, 1945–46: The Beginning of the Transition to a Centrally-Planned Economy	92
Norbert Kmeť: Towards the People's Democracy	99
Petr Koura: The Czechoslovak Non-Communist Resistance at Home and Its Ideas about the Post-war Order	106
Josef Lesák: Competition amongst Political Parties in the Restored Czechoslovak Republic	111
Pavel Maršálek: From Restoration to Revolution: The Legal System in Post-war Czechoslovakia	118
Pavel Minařík: The Czechoslovak Armed Forces from May to December 1945: Their Build Up and Share in the Renewal of Czechoslovakia	125
Michal Pehr: A Contribution to Understanding the Socializing People's Democracy in Czechoslovakia in 1945–48	131
Jiří Pernes: Continuity and Discontinuity in the Development of the Third Republic	139
Jaroslav Rokoský: The Agrarian Party Members: Political Prisoners of the National Front	144
Marek Syrný: The Political Situation in Liberated Slovakia by Mid-1945	154
Libor Vykoupil: The May 1946 General Elections in Czechoslovakia	168
Milan Znoj: The Political System of the Third Republic and the Intellectual Pitfalls of Interpreting It	174
Jozef Žatkuliak: The National Committees in Slovakia: Initial Developments, 1945–48	185
III. POST-WAR MIGRATION AND ETHNIC PROBLEMS	
Petr Bednařík: Writing about the Jews in the Czech Press, 1945	197

František Čapka: The Non-agricultural Settlement of the Bohemian Borderlands after the Second World War: Some Remarks	204
Soňa Gabzdilová and Milan Olejník: 1945: A Year of Disappointment, Tragedy, and Hope for the Carpathian Germans of Slovakia	208
Eva Irmanová: The Solution to the Hungarian Question in Czechoslovakia after 1945: International Aspects	217
Helena Nosková: Migration, the Nation State, and Ethnic Minorities in Post-war Czechoslovakia	225
Lukáš Novotný: The German Minority and Czech-German Relations	233
Nina Pavelčíková: The Influence of Post-war Migration and Urbanization on the Possibility of Gypsy Integration	239
Jiří Petráš: The Transfer of the Germans from České Budějovice	242
Štefan Šutaj: The Hungarian Minority in Post-war Czechoslovak Politics.	248
 IV. SOCIETY BETWEEN TWO PERIODS	
Christianne Brenner: Perspectives on 1945	257
Pavel Buchtele: The Military Office of the President of the Republic, 1945–48	263
Jana Burešová: The Activity of Czech Women's Groups in Moravia	269
Jan Dobeš: Socialism in Political Theory and Practice, 1945–48	276
Jan Foitzik: Czechs and "Russians": The Mood in Czechoslovak Society from the Perspective of Moscow (Fragments from Russian Archives)	287
Jan Janko: The Czech Nation and Foreign Scholarship	291
Jiří Kabele: Czechoslovakia at the Crossroads, 1945	298
Kateřina Kočová: The Extraordinary People's Courts in the First Period of Retribution and the Transfer of People Considered Ethnically German	302
Jan Křen: The Year 1945: What Kind of Milestone?	309
Pavel Marek: Tradesmen and Shopkeepers on the Threshold of Freedom	319
Jiřina Masnerová: The Czech Technical University and the Czechoslovak Road to Socialism	332
Dana Musilová: The Women's Rights Movement, 1945–48: Hopes and Dashed Hopes	339
Pavel Mücke: "The Day We've Been Waiting for for More than Five Years": The Return Home in 1945 as Depicted in Memoirs of Soldiers in the Czechoslovak Armed Forces Abroad	345
Marta Ptáčková: Czech or "German"?	351
Tomáš Staněk: Post-war "Excesses" in 1945 and Their Investigation: Research Conclusions	365
Dalibor Státník: The Factory Councils: The Illusion and the Reality	374
Václav Vondrášek: Czechoslovak Work on the United Nations War Crimes Commission in London.	387
 Notes on the Contributors	 395
Summaries in English	402